

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

THE NEED FOR THE DEVELOPMENT OF THAI LANGUAGE COMMUNICATION SKILLS OF TEACHERS WITHOUT PROFESSIONAL LICENSES

พิบูลย์ ตัญญาบุตร^{1*} พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี¹ และจิราภรณ์ พจนอารีย์วงศ์²
Phibun TanYabut^{1*} Pannarai Subsandee¹ and Jiraporn Potjanaareewong²

Received : 6 November 2022

Revised : 3 March 2023

Accepted : 7 March 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และ 2) เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยอาสาสมัคร (Volunteer sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริงของทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86, S.D. = 0.04$) ซึ่งต่ำกว่าสภาพที่คาดหวัง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.08$) และ 2) ความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ที่ $PNI_{Modified} = 0.50$ โดยด้านทักษะการเขียนมีค่าดัชนีความต้องการที่จำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.93$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

¹Faculty of Education Chandrakasem Rajabhat University

¹Faculty of Education Rajabhat Rajanagarindra University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: tagadanew2@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to; 1) study the actual and desirable states for the development of Thai language communication skills of teachers without professional licenses, and 2) compare the need for the development of Thai language communication skills of teachers without professional licenses. The populations used in this study were 300 people of teachers without professional licenses which was obtained from random sampling by volunteers. The tool used in the study was a questionnaire. Frequency, percentage, mean, standard deviation and $PNI_{Modified}$ were statistics applied for the study. The results indicated that; 1) the actual states for the development of Thai language communication skills of teachers without professional licenses were rated at moderate levels ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.04) which is lower than desirable states. The desirable states were rated at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.08). 2) A need for the development of Thai language communication skills of teachers without professional licenses overall at $PNI_{Modified} = 0.50$. In terms of writing skills, the need index was highest ($PNI_{Modified} = 0.93$).

Keywords: Needs to strengthen, Thai language communication skills,
Teachers without professional licenses

บทนำ

วิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพครูนั้นต้องได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ วิชาชีพครูจึงถือเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นวิชาชีพควบคุมที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อประกันคุณภาพมาตรฐานผู้ที่ประกอบอาชีพครู เช่นเดียวกับที่ กัญญา เอี่ยมพญา และคณะ (2564) กล่าวไว้ว่า สังคมปัจจุบันให้การยอมรับกันว่าเมื่อมีความเป็นวิชาชีพแล้ว ผู้อยู่ในวิชาชีพนั้นต้องมีใบประกอบวิชาชีพ

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ระบุไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ให้รัฐจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ซึ่งในมาตรา 53 ได้กล่าวถึง การกำหนดให้ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยระบุว่า ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง

มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากร ทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด การจัดทำมีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 46 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคนจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และไม่อนุญาต ให้สถานศึกษารับผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตเข้ามาประกอบวิชาชีพควบคุมในสถานศึกษา เว้นแต่จะได้รับ อนุญาตจากคุรุสภา ซึ่งต่อมาทางคุรุสภาพบปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการขาดแคลนครูของสถานศึกษา จำนวนมาก ซึ่งยังไม่สามารถสรรหาผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมาทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตร เพื่อพัฒนาการศึกษาได้เช่นกัน คณะกรรมการคุรุสภาจึงมีมติการประชุมที่อนุญาตให้ บุคคลสามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพครูได้โดยไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้ชั่วคราว และ จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต่อไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2558)

ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ครูตามหลักสูตรที่คณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ได้จัดขึ้น ซึ่งสามารถเข้ารับการศึกษา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูเพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการดำเนินการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต่อไปได้ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ข้อ 6 ที่ระบุว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ วิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้ ซึ่งจะต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในเรื่อง การเปลี่ยนแปลง บริบทของโลก สังคม และแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัย เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการศึกษา การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ กำหนดให้ได้รับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และ การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะสอน ตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ เงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด โดยคุณสมบัติด้านการใช้ภาษาไทยการสื่อสารนั้น ประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน จัดเป็นทักษะสำคัญ อันดับแรกที่ครูผู้สอนต้องพัฒนาให้เกิดความชำนาญ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องใช้ในการสื่อสาร ทั้งในสถานการณ์ของการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแก่ผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนสามารถใช้ในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ในหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับครูที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์นั้น อาจประสบปัญหาการใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ครูที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จนอาจเกิดความล้มเหลวในการสื่อสารได้ เช่น ใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับ ระดับหรือวัยของผู้เรียน หรือแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่ชัดเจน (ทิพย์วรรณ พัลวรรณ, ออนไลน์) สอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในปัจจุบัน ที่พบว่ามีปัญหาสำคัญ เกี่ยวกับการใช้ภาษาอยู่เสมอ โดยเฉพาะการใช้คำที่ผิดพลาด การใช้คำไม่ถูกต้องกับกาลเทศะ และการใช้สำนวนภาษาไม่เหมาะสม (ดวงใจ ไทยอุบุญ, 2550) หากปัญหาดังกล่าวนี้เกิดจากครูผู้สอนก็จะ ส่งผลกระทบต่อความผิดพลาดในการเรียนการสอน โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาศิลปะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่จะเชื่อมโยง ไปใช้ในวิชาชีพครูได้ด้วย (พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์, 2565) การพัฒนาทักษะดังกล่าวนี้สามารถ พัฒนาได้จากการศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษา และจากการเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่ต้องอาศัย แบบอย่างและการฝึกฝนเพื่อให้เกิดเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีพลัง (ศุภศิริ บุญประเวศ, 2565) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการจัดเนื้อหา และการออกแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ให้แก่ครูที่ยังไม่มี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งกำลังศึกษาตามในหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2565 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 780 คน ดังนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 90 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 180 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 180 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 180 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 150 คน (เว็บไซต์คุรุสภา ข้อมูล ณ วันที่ 26 เม.ย. 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งกำลังศึกษาตามในหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2565 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยอาสาสมัคร (Volunteer sampling) ด้วยการใช้ แบบสอบถามออนไลน์ และใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม 300 ฉบับแรกที่ตอบกลับเท่านั้น

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ซึ่งทั่วไปจะใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 50 หน่วย แต่จะดีมากกว่าใช้ตั้งแต่ 100 หน่วยขึ้นไป (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) ดังนั้นจึงเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 6 ด้าน คือ เพศ อายุ และสังกัดที่ทำงานอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในด้านต่าง ๆ จำนวน 4 ด้าน มีด้านละ 1 ข้อ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2564) ได้แก่

1. ด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู
2. ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู
3. ด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู
4. ด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

ทั้งนี้ ข้อคำถามในตอนี่ 2 มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-response Format) ประเมินแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการสำรวจสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นการสำรวจสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

โดยแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์คะแนน ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่องข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมืออย่างเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

3. นำแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน และ (3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) กำหนดความเหมาะสมตามเกณฑ์ 0.50 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67 – 1.00 ถือว่าข้อคำถามของแบบสอบถามมีความเหมาะสมของภาษาและความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้

4. นำแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 ถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ที่ผ่านการพัฒนาคุณภาพแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ด้วยรูปแบบออนไลน์ โดยประสานความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2565 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 5 แห่ง ในการส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่อาสาสมัครให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ กำหนดนัดหมายเวลาปรีตอบภายใน 1 สัปดาห์หลังจากส่งแบบสอบถามออนไลน์เรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
  2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ (1) ด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (2) ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (3) ด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และ (4) ด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู
  3. วิเคราะห์ความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
-

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ และหาร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยใช้ดัชนีความต้องการที่จำเป็น และจัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Priority Needs Index; PNI_{modified}) ของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ และสังกัดที่ทำงานอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	90	30.00
	หญิง	210	70.00
อายุ	20-30 ปี	170	56.67
	31-40 ปี	116	38.67
	41-50 ปี	14	4.66
สังกัดที่ทำงาน ปัจจุบัน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	87	29.00
	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	141	47.00
	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	46	15.33
	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	10	3.33
	สังกัดกรุงเทพมหานคร	8	2.67
	สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	8	2.67

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 20-30 ปี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 38.67 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.66 ตามลำดับ

สังกัดที่ทำงานอยู่ในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาคือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 15.33 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ โดยสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนเท่ากันคือ สังกัดละ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 ทั้งสองสังกัด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่คาดหวัง และการจัดอันดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสาร ในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 สภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ที่	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่คาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	3.04	0.06	ปานกลาง	4.91	0.09	มากที่สุด
2	ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	2.94	0.04	ปานกลาง	4.79	0.07	มากที่สุด
3	ด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	3.03	0.01	ปานกลาง	4.88	0.02	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่คาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4	ด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	2.50	0.03	น้อย	4.82	0.08	มากที่สุด
รวม		2.86	0.04	ปานกลาง	4.25	0.08	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีสภาพที่เป็นอยู่ของทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.04) ซึ่งต่ำกว่าสภาพที่ความคาดหวังของทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.08) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในภาพรวม พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่คาดหวังสูงกว่าระดับสภาพที่เป็นอยู่ทุกด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (สภาพที่เป็นอยู่ $\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.06/ สภาพที่คาดหวัง $\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.09) ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (สภาพที่เป็นอยู่ $\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.04/ สภาพที่คาดหวัง $\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.07) ด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (สภาพที่เป็นอยู่ $\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.01/ สภาพที่คาดหวัง $\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.02) และด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (สภาพที่เป็นอยู่ $\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.03/ สภาพที่คาดหวัง $\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.08)

ตารางที่ 3 ความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ที่	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	I	D	PNI _{Modified}	ลำดับ
1	ด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	3.04	4.91	0.61	3
2	ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	2.94	4.79	0.63	2
3	ด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	3.03	4.88	0.61	3
4	ด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	2.50	4.82	0.93	1
รวม		4.28	2.86	0.50	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ที่ $PNI_{Modified} = 0.50$ โดยหากพิจารณาเป็นรายด้านในภาพรวม พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการที่จำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู $PNI_{Modified} = 0.93$ รองลงมาคือ ด้านทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู $PNI_{Modified} = 0.63$ สำหรับด้านทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และด้านทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู มีค่าดัชนีความต้องการที่จำเป็นเท่ากันเป็นลำดับที่ 3 $PNI_{Modified} = 0.61$

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามเพศ

ที่	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	ชาย					หญิง				
		สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่คาดหวัง		$PNI_{Modified}$	สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่คาดหวัง		$PNI_{Modified}$
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านทักษะการฟัง	3.02	0.78	4.99	0.11	3.02	3.04	0.69	4.90	0.31	2.04
2	ด้านทักษะการพูด	3.12	0.66	4.83	0.38	3.12	2.88	0.69	4.78	0.41	1.88
3	ด้านทักษะการอ่าน	3.17	0.62	4.92	0.26	3.17	3.01	0.72	4.87	0.36	2.01
4	ด้านทักษะการเขียน	2.58	0.64	4.79	0.43	2.58	2.49	0.76	4.79	0.42	1.49
รวม		2.97	0.07	4.88	0.14	2.97	2.86	0.03	4.84	0.05	1.86
อันดับ		1					2				

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพศชาย มีความต้องการจำเป็นสูงกว่า เพศหญิง (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.97 และ 1.82 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นรายข้อ พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพศชาย และเพศหญิง มีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการอ่าน และด้านทักษะการฟัง โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 3.17 และ 2.04 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามอายุ

ที่	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	20-30 ปี			31-40 ปี			41-50 ปี		
		สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PNI _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PNI _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PNI _{Modified}
		$\bar{X}$	$\bar{X}$		$\bar{X}$	$\bar{X}$		$\bar{X}$	$\bar{X}$	
1	ด้านทักษะการฟัง	3.00	4.93	2.00	3.09	4.89	2.09	2.93	4.56	1.93
2	ด้านทักษะการพูด	2.99	4.83	1.99	2.89	4.72	1.89	2.73	4.50	1.73
3	ด้านทักษะการอ่าน	3.11	4.82	2.11	2.93	4.84	1.93	2.88	4.58	1.88
4	ด้านทักษะการเขียน	2.61	4.78	1.61	2.36	4.80	1.36	2.23	4.60	1.23
รวม		2.93	4.84	1.93	2.82	4.81	1.82	2.69	4.56	1.69
อันดับ		1			2			3		

จากตารางที่ 5 พบว่า การเปรียบเทียบผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อายุระหว่าง 20-30 ปี มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 1.93) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 1.82 และ 1.69 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นรายข้อ พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อายุระหว่าง 20-30 ปี มีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการอ่าน โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.00 ส่วนอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการอ่าน ฟัง เช่นเดียวกัน โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.09 และ 1.93 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามสังกัดที่ทำงานปัจจุบัน

ที่	ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	สังกัดที่ทำงานปัจจุบัน																	
		สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน			สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน			สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา			สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ			สังกัดกรุงเทพมหานคร			สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
		สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PN _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PN _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PN _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PN _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PN _{Modified}	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่คาดหวัง	PN _{Modified}
		X	X		X	X		X	X		X	X		X	X		X	X	
1	ด้านทักษะการฟัง	3.05	4.89	2.05	2.95	4.83	1.95	3.32	5.00	2.32	3.32	5.00	2.32	3.10	5.00	2.10	3.03	4.85	2.03
2	ด้านทักษะการพูด	2.88	4.77	1.88	2.55	4.78	1.55	2.99	4.91	1.99	2.71	4.91	1.71	2.96	4.70	1.96	4.14	4.75	3.14
3	ด้านทักษะการอ่าน	2.99	4.83	1.99	3.42	4.86	2.42	2.70	5.00	1.70	5.00	5.00	4.00	5.00	4.86	4.00	4.75	4.92	3.75
4	ด้านทักษะการเขียน	2.48	4.71	1.48	3.42	4.85	2.42	5.00	4.88	4.00	4.74	4.63	3.74	4.60	4.79	3.60	4.75	4.65	3.75
	รวม	2.85	4.80	1.85	3.09	4.83	2.09	3.50	4.95	2.50	3.94	4.88	2.94	3.92	4.84	2.92	4.17	4.79	3.17
	อันดับ	6			5			4			2			3			1		

จากตารางที่ 6 พบว่า การเปรียบเทียบผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามสังกัดที่ทำงานปัจจุบัน พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 3.17) รองลงมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.94, 2.92, 2.95 และ 2.09 ตามลำดับ) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด เอกชน (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 1.85)

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นรายข้อ พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการอ่านมากที่สุด (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.42, 4.00, 4.00 และ 3.75 ตามลำดับ) รองลงมาคือ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการเขียน (ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.42, 4.00, และ 3.75 ตามลำดับ) ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะการอ่านฟัง มากที่สุด โดยมีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น เท่ากับ 2.05

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิด เรื่องข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็น ในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพ

ที่	ประเด็นข้อเสนอแนะที่มีลักษณะคล้ายกัน	f
1	ต้องการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในการเรียน การสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	43
2	ต้องการแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา	29
3	ต้องการสื่อที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ	16
4	ต้องการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองเสมือนจริงเพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้อง กับสภาพการทำงานในชีวิตจริง	37
5	ไม่มีข้อเสนอแนะ	175

จากตารางที่ 7 พบว่าข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนา ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในประเด็นที่มี ลักษณะคล้ายกันมากที่สุด ได้แก่ ต้องการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู (f = 43) รองลงมาคือต้องการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ จำลองเสมือนจริงเพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานในชีวิตจริง (f = 37) ต้องการ แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา (f = 29) และต้องการสื่อที่สามารถช่วยพัฒนา ทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (f = 16) ตามลำดับ โดยผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีข้อเสนอแนะ จำนวน 175 คน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้วิจัยสามารถนำข้อค้นพบและประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ มาแยกอภิปรายได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ และสังกัดที่ทำงานอยู่ในปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพศหญิง ทั้งนี้ อาจสอดคล้องกับข้อมูลที่ PISA 2015 ได้ศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับครูที่สรุปได้ว่าทุกประเทศนั้น

ผู้หญิงมีความต้องการที่จะเป็นครูมากกว่าผู้ชาย (OECD, 2018) ซึ่งผลการตอบแบบสอบถามจากงานวิจัยของดวงจันทร์ นุ่นสุวรรณ และสมศักดิ์ ขาวลาภ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูที่มีผลการศึกษาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยฉบับนี้ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำงานอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมากที่สุด ซึ่งสถานศึกษาต้องทำหนังสือขออนุญาตให้บุคคลประกอบวิชาชีพทางการศึกษา โดยไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นการชั่วคราวเป็นการเฉพาะราย โดยผู้ได้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามการสอนในสถานศึกษาภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด และภายใต้การควบคุมของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2563) นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมีระดับสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสูงกว่าระดับสภาพที่เป็นอยู่ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรการศึกษาที่สำเร็จมานั้นไม่สอดคล้องกับการพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ และทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และเมื่อตัดสินใจประกอบอาชีพครูแล้วจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้มีระดับสภาพที่คาดหวังสูงกว่าในทุกด้าน สอดคล้องกับมะसानูสี อาลี (2562) ที่พบว่าระดับความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายมายอพัฒนา จังหวัดปัตตานี ทุกมาตรฐานมีความพัฒนาตนเองในระดับมาก ทั้งนี้ผลการวิจัยของชนกพร ไตรรัตน์มณีโชติ (2555) ยังพบว่าความต้องการพัฒนาตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 1 จังหวัดสงขลา คือควรมีการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู อยู่เสมอ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยฉบับนี้ส่วนใหญ่ระบุให้ด้านทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูนั้นเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการที่จำเป็นสูงสุด ซึ่งทักษะด้านนี้มีมาตรฐานความรู้หรือสมรรถนะทางวิชาชีพครู และผลลัพธ์ตามมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ประกอบด้วย การเรียนรู้การตรวจแก้ไขงานผู้เรียน การเขียนรายงานผลการเรียนและพฤติกรรมผู้เรียน การเขียนหนังสือราชการ การเขียนเชิงวิชาการ การเขียนเชิงสร้างสรรค์และสร้างสรรค์ และมารยาทการเขียน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2564)

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และสังกัดที่ทำงาน ปัจจุบัน พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพศชาย มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสูงสุด โดยทักษะการอ่านเป็นด้านที่ทั้งมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือและด้านทักษะการฟัง ผลการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อายุระหว่าง 20-30 ปี มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสูงสุด โดยทักษะการอ่านเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนามากที่สุดเช่นกัน และผลการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามสังกัดที่ทำงานปัจจุบัน พบว่า ครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยทักษะการอ่าน เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนามากที่สุด นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพว่า ต้องการฝึกปฏิบัติ เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองเสมือนจริง ต้องการแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และต้องการสื่อที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะของครูภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พิษณุโลก จากผลงานวิจัยของ อมรรัตน์ ทับทิมทอง และสสิริพร เขาวนชัย (2564) ที่สรุปได้ 7 แนวทาง คือ 1) ครูสร้างแรงจูงใจ เจตคติที่ดี และจิตวิญญาณแห่งการเป็นครูของตนเอง 2) ครูใช้วิธีการสอนที่ครูจำเป็นจะต้องมีการสื่อสารกับ นักเรียนเป็นภาษาอังกฤษ 3) ครูสอนโดยเน้นการพัฒนาเรื่องคำศัพท์ให้กับนักเรียน 4) ครูจัดการเรียนรู้โดยการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษ 5) ครูสร้างความเป็นภาวะผู้นำในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษด้วยการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษระหว่างครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษด้วยกัน 6) ครูพัฒนาทักษะการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 7) ครูใช้กระบวนการ PLC (ชุมชนแห่งการเรียนรู้) มาปรับปรุงพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของเหล่าสมาชิกกลุ่ม PLC นอกจากนี้ นันทิยา ดวงกุ่มเมศ และนันทิดา จันทร์างศุ (2559) ยังได้เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารภาษาอังกฤษของคนไทยที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารนี้ไว้ว่า โดยกล่าวว่าผู้สอนควรพัฒนาทักษะทางการสื่อสารของตน และเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการสอนแบบใช้ภาระงานเป็นฐาน (TBL) ในการออกแบบการเรียนการสอนที่ต้องสร้างสรรค์วัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาบนฐานคิดของการส่งเสริมการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ และกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารการศึกษา ครอบครวั และชุมชน โดยประยุกต์สาระท้องถิ่นหรือเรื่องราวใกล้ตัวผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สำหรับการสร้างสื่อการสอนนั้นต้องสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน หรือสาระท้องถิ่นที่บูรณาการกับกรอบความสามารถโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยตัวผู้เรียนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพิจารณาจัดเนื้อหาของหลักสูตร ออกแบบลักษณะการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะด้านทักษะการอ่าน และด้านทักษะการเขียนของผู้ที่ศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ให้มีความรู้และสมรรถนะที่กำหนดตามข้อบังคับของคุรุสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอน หรือเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูนั้นประสบผลสำเร็จในการเข้ารับการทดสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และครูที่ยังไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งอาสาสมัครเป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา เอี่ยมพญา และคณะ. (2564). ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู: เครื่องหมายรับรองคุณภาพครูจริงไหม?. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. 22(1): 236-245.
- ชนกพร ไตรรัตน์มณีโชติ. (2555). *ความต้องการพัฒนาตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนเอกชนพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2550). *ทักษะการเขียนภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์วรรณ พัลวรรณ. (ม.ป.ป.). *การใช้ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู*. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://www.nst2.go.th/wp-content/uploads/2022/01.pdf>
- นันทิยา ดวงภูมิเมศ และนันทิดา จันทรางศุ. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของคนไทย: บทสังเคราะห์งานวิจัยมุ่งเป้าหมายด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 35(2): 77-96.
- พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์. (2565). ศิลปะการใช้ภาษาไทยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*. 10 (1): 242-255.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1-28.
- มะसानุสี อาลี. (2562). *ความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายมายนพัฒนา จังหวัดปัตตานี*.
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2558). เล่ม 123 ตอนพิเศษ 69 ง, หน้า 7-44.
-

-
- เว็บไซต์คุรุสภา. (2565). **คุรุสภาให้การรับรองหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 63 แห่ง 64 หลักสูตร.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.ksp.or.th/ksp2018/2022/05/37358/>
- ศุภศิริ บุญประเวศ. (2565). **พลังการสื่อสารของครู. ใน ที่ระลึกวันครู ครั้งที่ 66 พ.ศ. 2565 “พลังครูยุคใหม่ สร้างคุณภาพคนไทยสู่สากล”** (หน้า 61-63). กรุงเทพฯ: ออนป้า.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2563). **คำแนะนำ การขอหนังสืออนุญาตให้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาโดยไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ.** (ฉบับปรับปรุง วันที่ 11 พฤศจิกายน 2563). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2564). **ผังการสร้างข้อสอบ (Test Blueprint) สำหรับการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ครั้งที่ 2/2564.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.ksp.or.th/ksp2018/2021/07/32234/>. (2565, 10 ตุลาคม).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อีเลฟเว่น สตาร์ อินเทอร์เน็ต.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ ทับทิมทอง และสธิรพร เขาวนชัย. (2564). **ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะของครูภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พิษณุโลก. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 18 (3): 139-147.**
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis.** (7th ed.). New York: Pearson.
- OECD. (2018). **Effective Teacher Policies: Insights from PISA, PISA, OECD Publishing, Paris.** [Online], Available: <https://doi.org/10.1787/9789264301603-en>, (2018, 5 October).
-